

POSTANOWIENIE

24 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczak

na posiedzeniu niejawnym 24 kwietnia 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa A.G.

przeciwko B.Z.

o zapłatę,

na skutek przedstawienia przez Sąd Najwyższy

postanowieniem z 20 września 2024 r., II CSKP 1983/22,

zagadnienia prawnego:

„czy do rozliczenia byłych konkubentów, w razie wzrostu wartości majątku jednego z nich wynikającej z przekazania środków pieniężnych, w braku innej podstawy, stosuje się przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu, a jeżeli tak, to czy rozliczenie bezpodstawnego wzbogacenia winno nastąpić przez zwrot wartości nominalnej przekazanych środków pieniężnych”

**umarza postępowanie wywołane przedstawieniem
zagadnienia prawnego.**

(K.G.)

UZASADNIENIE

Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2024 r., II CSKP 1983/22, w sprawie ze skargi kasacyjnej A.G. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 marca 2021 r., VI ACa 359/20, na podstawie art. 398¹⁷ § 1 k.p.c., przedstawiono do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego następujące zagadnienie prawne: „Czy do rozliczenia byłych konkubentów, w razie wzrostu wartości majątku jednego z nich wynikającej z przekazania środków pieniężnych, w braku innej podstawy, stosuje się przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu, a jeżeli tak, to czy rozliczenie bezpodstawnego wzbogacenia winno nastąpić przez zwrot wartości nominalnej przekazanych środków pieniężnych”.

Postanowieniem z dnia 19 marca 2025 r., II CSKP 1983/22, Sąd Najwyższy uchylił postanowienie z dnia 20 września 2024 r. o przedstawieniu zagadnienia prawnego powiększonemu składowi Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jedną z przesłanek merytorycznego rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego przez Sąd Najwyższy, w tym przez powiększony skład tego Sądu, jest zgodność z prawem składu sądu, który przedstawił zagadnienie prawne. Stwierdzenie, że do przedstawienia zagadnienia prawnego doszło w postępowaniu toczącym się w warunkach nieważności z racji sprzeczności składu orzekającego z przepisami prawa (art. 379 k.p.c.), pociąga za sobą konieczność odmowy podjęcia uchwały przez Sąd Najwyższy (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2007 r., III CZP 36/07, z dnia 17 lipca 2007 r., III CZP 72/07, z dnia 23 października 2007 r., III CZP 90/07 i z dnia 19 sierpnia 2009 r., III CZP 48/09).

W okolicznościach sprawy zagadnienie prawne przedstawił zwykły skład Sądu Najwyższego, którego członkowie są objęci skutkami uchwały połączonych izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I - 4110-1/2020, OSNC 2020, nr 4, poz. 34, a ponadto wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, negujących status Sądu Najwyższego, w składzie z udziałem osób powołanych do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego w postępowaniach nominacyjnych prowadzonych z udziałem

Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3), jako sądu odpowiadającego kryteriom określonym w art. 6 ust. 1 EKPCz (por. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 3 lutego 2022 r., nr 1469/20, *Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce*) i art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE związku z art. 47 akapit drugi KPP UE (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 7 listopada 2024 r., C-326/23, *Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów*). Procesową konsekwencją tego stanu rzeczy jest nieważność postępowania z powodu sprzeczności składu orzekającego z przepisami prawa (art. 379 pkt 4 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.), co stało na przeszkodzie merytorycznemu rozstrzygnięciu zagadnienia prawnego (por. postanowienie składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r., III UZP 4/23).

W okolicznościach sprawy kwestia ta nie miała jednak rozstrzygającego znaczenia wobec uchylecia postanowienia Sądu Najwyższego o przedstawieniu zagadnienia prawnego, niezależnie od tego, że postanowienie uchylające postanowienie o przedstawieniu zagadnienia prawnego – podobnie jak postanowienie obejmujące zagadnienie prawne – zapadło również w warunkach nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.). Przesłanką *sine qua non* rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego przez powiększony skład Sądu Najwyższego na podstawie art. 398¹⁷ § 1 k.p.c. jest bowiem inicjatywa procesowa składu rozpoznającego skargę kasacyjną, której następczy brak pociąga za sobą wtórną bezprzedmiotowość postępowania w przedmiocie zagadnienia prawnego, ta zaś skutkuje koniecznością jego zakończenia we właściwej, procesowej, formie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 października 2024 r., III CZP 50/23).

Z tych względów, na podstawie art. 355 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

(K.G.)

[r.g.]

